

Nr 262.

Av herr **Bärg m. fl.**, i *anledning av Kungl. Maj:ts förslag till motorfordonsförordning.*

Under de ingående diskussioner, som föregått framläggandet av Kungl. Maj:ts proposition nr 121 med förslag till motorfordonsförordning m. m., ha framförts vissa önskemål och förslag för trafiksäkerhetens tryggnad, som vi icke finna tillbörligt beaktade. Bland dessa fästa vi särskilt avseende vid de förslag till bestämmelser, som beröra förarnas förhållande till alkoholhaltiga drycker.

I sitt yttrande till statsrådsprotokollet anför departementschefen, att »ur trafiksäkerhetssynpunkt är det av allra största betydelse, att endast de personer, mot vilka i nykterhetskänseende inga befogade anmärkningar kunna göras, betros att framföra motorfordon». Av skäl, som i propositionen anföras anser sig departementschefen likväl icke kunna biträda vare sig kraven på ett noggrannare utrönande av körkortssökandes förhållande till alkoholhaltiga drycker eller kraven på *fullständig avhållsamhet* från starka drycker under framförandet av fordonen. Icke heller *de strängare bestämmelser om nykterhet* under fordonens framförande som sakkunniga förordat har departementschefen ansett sig kunna föreslå.

Den i förslaget § 14 c) införda bestämmelsen, att körkortssökande själv skulle förete intyg om »nyktert levnadssätt» anse vi icke tillfredsställande. Det ofta problematiska värde, sådana av de sökande själva uppbringade intyg äga, är allför väl känt. Tillförlitligare finna vi då vara den ordning, som förordats av kungl. kontrollstyrelsen och Motorförarnas helykterhetsförbund. Det yttrande i ärendet, som av kontrollstyrelsen avlåtits, närslutes som bilaga, och anse vi vad däri anförts inefatta fullgoda skäl att utbyta nuvarande bestämmelse om nykterhetsintyg mot ett åläggande för länsstyrelse att i denna sak infordra yttrande av polismyndighet, vilken i sin tur har att höra systembolag, nykterhetsnämnd och möjligen annan, som kan äga ingående kännedom om aspirants förhållande till starka drycker.

I detta sammanhang vilja vi även påtala en i propositionen ej omnämnd framställning till Kungl. Maj:t av Centralförbundet för nykterhetsundervisning om bestämmelser angående bilbesiktningsmans egen kompetens för prövning av körkortsökandes insikter om alkoholens verkningar samt skyldighet att pröva och yttra sig över sökandes kunskap i dessa ting. Framställningen var grundad på ett utlåtande avgivet av

utav Centralförbundet tillkallade sakkunniga, den s. k. Lübeckska kommittén. På sid. 64 i propositionen under rubriken »Prövningen av förarelever» förklarar departementschefen sin anslutning till departementets sakkunnigas förslag, att besiktningsman skulle vid körkortsprov genom anställande av förhör med vederbörande eller på annat lämpligt sätt förvissa sig om att denne äger nödig kännedom om alkoholhaltiga dryckers inverkan å den mänskliga organismen särskilt ur trafiksynpunkt. Detta finna vi gott och väl, men effektiviteten av detta uttalande torde kunna ifrågasättas, om icke någon bestämmelse härom införes i själva förordningen. Detta torde lämpligen kunna ske i § 14 3), där föreskrift kunde givas om att sökandes kännedom om starka dryckers inverkan skulle vitsordas för körkorts erhållande. Då det ligger i sakens natur, att stora svårigheter måste möta att genom övervakanden och straffåtgärder trygga mot olyckor förorsakade av förarens onykterhet, synes det nämligen vara av så mycket större vikt att, som departementschefen anför, tillse att körkort endast tilldelas personer, mot vilka i nykterhets hänseende inga befogade anmärkningar kunna göras.

Vad angår bestämmelserna §§ 15 3) och 41 2) rörande åtgärder mot förare, som brustit i nykterhetshänseende, finna vi dessa stadganden alltför vaga. Befinnes tiden ännu icke mogen för genomförande av kravet på förarens absoluta avhållsamhet från starka drycker, kräver ansvarskänslan dock, att man åtminstone går så långt som görligt är i fråga om krav på att ett eventuellt begagnande av starka drycker icke får innebära den minsta risk ur säkerhetssynpunkt. Intet får medgivas, som kan tyda på ett tolererande av bruk, som ens kan *antagas* leda till sådan risk. Denna uppfattning borde vara allmän. Ur den synpunkten kunna vi dock icke finna förslaget vara så tillfredsställande som möjligt. Nämnda lagrumms ordalydelse: »eller varit synbarligen berörd av starka drycker eller eljest så påverkad därav, att han icke kunnat på tillfredsställande sätt föra automobilen» synes kunna tydas t. ex. så att lagen ej avser att ingripande må ske i de fall, då visserligen risk medförande rusdrycksförtäring ägt rum men yttringarna härav icke synbarligen framtråda. Lika så förefaller genom avfattningen av citatets senare del, att påverkan av starka drycker icke behöver leda till påföljd, därest det icke genom någon tilldragelse visat sig, att föraren icke kunnat på tillfredsställande sätt föra automobilen. Lyckas det föraren att på ett tillfredsställande sätt föra automobilen, är trots påverkan allt väl, misslyckas det, då är han fast. Även om den av de sakkunniga förordade formuleringen icke kan anses fullkomligt tillfredsställande, torde densamma bestämt vara att föredraga framför propositionens. De sakkunniga hava använt sig av det vid 1928 års förslag till lag angående fylleri m. m. använda uttrycket: varit så påverkad av starka drycker, att han *kan antagas* ej hava ägt nödigt herravälde över sina handlingar. Detta förslag till stadgande avsågs att tillämpas även vid här ifrågavarande förseelser mot mo-

torfordonsförordningen. Lagutskottet vid 1928 års riksdag hyste för stora betänkligheter mot denna formulering och avstyrkte lagförslaget. Första kammaren följde lagutskottet, men andra kammaren biföll en reservation med hemställan att antaga förslaget dock med den ändring att ordet »kan» utbyttes mot »måste». Även om man kan förstå lagutskottets betänksamhet, då det gällde en allmän lag omfattande vitt skilda fall och omständigheter, synes denna betänksamhet kunna vika, då det, som här är förhållandet, endast rör sig om ett strängt avgränsat område, där kraven på skydd mot alkoholpåverkan äro synnerligen enhälliga och berättigade och där bedömandet av det nödiga herraväldet över handlingarna måste i mindre grad vara utsatt för feltag. För vår del vilja vi hemställa om antagande av den formulering av berörda lagrum, som föreslogs i meromnämnda lag angående fylleri m. m.

Vidare anse vi, att stadgandet i samma stycke, att i visst fall varning kan meddelas i stället för körkorts indragning, icke bör omfatta förseelsen bristande nykterhet. En så allvarlig förseelse måste anses ovillkorligen betinga körkorts indragning och därtill under längre tid, än den, som minst föreslagits, nämligen två månader. Sättes vid fall av bristande nykterhet tiden för körkorts indragning till minst sex månader, vinnes därmed även att nytt utlåtande angående sökandes nykterhet måste införskaffas. Vi förorda således, att körkorts indragning alltid måste komma till stånd vid förseelse mot nykterhetsstadgandena och att minsta tid för sådan indragning sättes till sex månader.

I anslutning till det ovan anförda få vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta,

att bestämmelsen i § 14 2 c) utbytes mot stadgande, att länsstyrelse vare skyldig att av polismyndighet infordra yttrande över körkortssökandes förhållande till bruk av starka drycker och att polismyndigheten härvid bör hos nykterhetsnämnd och systembolag samt möjligen annan, som kan antagas äga god kännedom i berörda sak, göra sig underrättad om sökandes kvalifikationer i nykterhetskänseende;

att i förordningen inryckes bestämmelse om, att besiktningsman är skyldig att förvissa sig om samt intyga, att till körkorts erhållande förordnad sökande äger nödig kännedom om alkoholhaltiga dryckers inverkan på den mänskliga organismen särskilt ur trafiksynpunkt;

att betryggande föreskrifter givas, att besiktningsman äger kompetens att pröva och bedöma körkortssökandes insikter om alkoholens sagda inverkan;

att bestämmelsen i § 15 3) gives följande lydelse:

»Har förare — — — förpliktelser eller varit av starka drycker så påverkad att han kan antagas ej äga nödigt herravälde över sina handlingar, eller har förare — — — prövning;

att § 41 2) erhåller lydelse i enlighet med vad som föreslagits härovan i fråga om § 15 3);

samt att körkort alltid indrages för minst sex månader, då förseelse begåtts mot stadgandena angående nykterhet.

Den närmare formuleringen av denna hemställan anhålla vi vördsamt, att utskottet företager.

Stockholm den 7 mars 1930.

A. J. Bärq.

Oscar Olsson.

N. S. Norling.

Oscar Ericson.

Bilaga.

Avskrift.

Till Konungen.

Genom remiss den 23 sistlidna december har Kungl. Maj:t anbefallt kontrollstyrelsen att avgiva utlåtande över 1927 års motorsakkunnigas betänkande med förslag till förordning om motorfordon m. m.

I anledning härav får kontrollstyrelsen, med remissaktens återställande och med överlämnande av ett från systembolagens förtroendenämnd infordrat yttrande, för egen del anföra följande.

De delar av motorsakkunnigas förslag, som beröra kontrollstyrelsens ämbetsområde, äro 14 § 2 mom. c), där det är fråga om det s. k. nykterhetsintyget vid anmälan till förareprov, 15 § 1 mom. första stycket, där det är fråga om nykterhetsintyg vid ansökan om körkort, samt 15 § 3 mom., där förutsättningarna för återkallande av körkort angivas.

De sakkunniga uttala å sid. 116, att den nuvarande ordningen, enligt vilken nykterhetsintyg kan utfärdas av vilken som helst, allenast länsstyrelsen finner sig kunna godtaga intyget, icke visat sig tillfredsställande. Erinringar kunna emellertid enligt kontrollstyrelsens mening jämväl riktas mot att polismyndighet skall utfärda intyget. Såväl den nu gällande som den föreslagna ordningen torde nämligen innebära i princip samma förfaringssätt, nämligen att den sökande skall vända sig till intygsgivaren och av honom erhålla intyget. Denna direkta kommunikation mellan sökanden och intygsgivaren har till sitt värde karakteriserats av de sakkunniga, när det gäller enskilda personers utställande av intyget. Från kontrollstyrelsens befattning med besvär över systembolags vägran att utminutera rusdrycker har styrelsen en viss erfarenhet av huru litet intyg om nykterhet, ordentlighet och skötsamhet ej sällan kunna vara värda, och detta även om de utfärdats av polismän. Detta gäller särskilt för landsbygdens del; otvivelaktigt kan en polisman många gånger vilja undvika »att utsätta sig för det obehag, som givetvis är förenat med att neka en vän eller granne ett dylikt intyg».

Det kan emellertid jämväl göras andra erinringar mot det framlagda förslaget. Intygsskrivande, i all synnerhet om det skall komma att ske i den omfattning, som automobilismens utveckling synes komma att kräva, blir mycket lätt schablonmässigt. Detta blir särskilt fallet, om det äskade intyget skall innehålla mera, än intygsgivaren i de flesta fall har sig bekant. När polismyndigheten enligt sakkunnigeförslaget skall intyga, att sökanden gjort sig känd för nyktert levnadssätt, är detta något, som sagda myndighet beträffande många sökande knappast kan lämna en säker uppgift om. I varje fall förutsätter det en så ingående undersökning om sökandens föregående, att intygsgivandet skulle bli en ganska omfattande sak.

Enligt kontrollstyrelsens mening bör systemet med intyg, som lämnas av polismyndighet eller annan om sökandes nykterhet och lämplighet, helt och hållet slopas och ersättas med att varje ansökan om erhållande av körkort remitteras till vederbörande polismyndighet för yttrandes avgivande. Härvid får polismyndigheten tillfälle att göra en undersökning i saken, bland annat genom hänvändelse till vederbörande systembolag och

nykterhetsnämnd, och kan, på grundvalen av de rent faktiska upplysningar, som sålunda lämnas, bilda sig en uppfattning om vederbörande.

Kontrollstyrelsen anser för sin del såsom lämpligt, att upplysningar obligatoriskt inhämtas från systembolag, eventuellt nykterhetsnämnder. I systembolagens centralregister samlas nämligen uppgifter om alla personer, gentemot vilka anmärkning i ett eller annat avseende ur nykterhetssynpunkt kan göras. Enligt 37 § 1 mom. i rusdrycksförsäljningsförordningen skall, om någon genom utslag av underrätt blivit sakkfälld för fylleri eller för olovlig försäljning av rusdrycker eller för olovligt tillhandagående med anskaffande av sådana drycker, från rätten inom en vecka efter utslaget meddelande därom insändas uppgift till hemortsbolaget för den, som uppgiften avser. Vidare skall enligt 2 mom. av samma paragraf, om underrätt fällt någon till ansvar för brott, som i allmänna strafflagen är belagt med straff, samt därvid funnit brottet hava begåtts under inflytande av starka drycker, från rätten inom en vecka efter utslaget meddelande därom avsändas uppgift till hemortsbolaget för den, som uppgiften avser. Dessa till systembolagen inkommande uppgifter registreras i bolagens centralregister, som är alfabetiskt upplagt och således möjliggör det omedelbara uppsökandet av upplysningar om viss person. Finnes denne ej i centralregistret upptagen, är det visst, att någon förseelse eller förbrytelse av den art, här ovan angivits, icke blivit av honom begången. Upplysningar i centralregistret kunna inhämtas beträffande alla personer, oavsett åldern. I fråga om person, som flyttat från ett område till ett annat, inhämtar alltid det bolag, som önskar erhålla upplysning, uppgifter från det bolag, som tidigare varit hemortsbolag för vederbörande.

Hos systembolagen kunna således utan minsta svårighet och omgång erhållas uppgifter, som kunna vara av värde för bedömande av en ansökan om körkort. Uppgifter av värde för prövningen kunna jämväl erhållas från nykterhetsnämnderna, särskilt på landsbygden. På grund av den svaga polisbevakningen på landsbygden hava polismyndigheterna därstädes i allmänhet mindre god kontakt med befolkningen i orterna och mindre god kännedom om nykterhetsförhållandena. Den bästa kännedomen torde vara tillfinnandes bland nykterhetsnämnderna. I den mån det skulle föreligga någon anmärkning i nykterhetsavseende mot viss person och denna anmärkning icke är av den art, att den föranlett rättsliga åtgärder mot vederbörande, torde nykterhetsnämnderna bäst kunna lämna upplysning.

De sakkunniga hava anfört å sid. 118, att i fråga om flertalet körkortsökande, som numera befunne sig i en ålder av mellan 18—25 år, bolagen och nykterhetsnämnderna såsom regel ej skulle kunna giva några upplysningar utöver dem, som stode att erhålla hos polismyndigheterna. De sakkunniga motivera detta därmed, att personer i dylik ålder endast skulle vara i undantagsfall upptagna i bolagens register; ej heller skulle det kunna förutsättas, att dessa personer i någon nämnvärd omfattning gjort sig skyldiga till sådant missbruk av rusdrycker, att nykterhetsnämnderna haft anledning att företaga närmare undersökning om deras nykterhetsförhållanden. Såsom torde framgå av vad förut anförts, finnes varje person, som begått någon alkoholförseelse eller förbrytelse antecknad i bolagens register; det synes kunna ifrågasättas om polismyndigheten har en lika lätt tillgång på uppgifter av detta slag. Vad särskilt personer under 25-årsåldern beträffar, införas här avsedda uppgifter i bolagens register

lika noggrant som beträffande personer över 25 års ålder. Som ett exempel härpå kan omnämnas, att Sundsvalls utskänkningsaktiebolag i sin sista årsberättelse framlade en utförlig statistik över fylleriförseelserna bland personer under 25 år, av vilken statistik framgick, att inom kontrollområdets landsbygdsområde cirka 64 procent av de för fylleri dömda voro under 25 år och endast 36 procent äldre än 25 år. Genom det ganska livliga samarbete, som numera råder mellan systembolagen och nykterhetsnämnderna, bliva på många orter nykterhetsnämnderna särskilt underrättade om fylleriförseelser, begångna av yngre personer, för att ingripande må kunna ske gent emot dessa från nämndernas sida. Likaså lämna nämnderna till bolagen vissa upplysningar om förekommande alkoholmissbruk inom den ort, där nämnden har att övervaka nykterhetstillståndet. Enligt kontrollstyrelsens mening är det bästa objektiva och mest omfattande material, som finnes att tillgå för bedömande av nykterhetsförhållandena, samlat i bolagens centralregister.

Enligt kontrollstyrelsens mening skulle det lämpligaste förfarandet för erhållande av upplysningar om vederbörande körkortsökandes nykterhet och lämplighet vara följande.

När ansökan om körkort ingivits, remitteras densamma för avgivande av yttrande till vederbörande polismyndighet, som från systembolag inhämtar rent sakliga upplysningar, grundade på anteckningar i systembolagens register. Då systembolagen stå i livlig kommunikation med nykterhetsnämnderna förutsättes, att vederbörande bolag hänvänder sig till respektive nämnd för erhållande av upplysning om någon anmärkning ur nykterhetssynpunkt kan framställas mot sökanden. Varken systembolag eller nykterhetsnämnd skola avgiva något yttrande, innehållande något värdeomdöme om sökanden. De skola endast referera föreliggande, rent objektiva förhållanden. På grundvalen härav kan polismyndigheten sedan till länsstyrelsen avgiva ett på sakliga uppgifter grundat omdöme, huruvida erinran kan göras mot vederbörandes nykterhet eller personliga förhållanden i övrigt.

Genom det nu angivna förfaringssättet undvikes den direkt personliga kontakten mellan den intygsgivande och den intygssökande och den myndighet, som yttrar sig om körkortsökande, står mera obunden i förhållande till denne. Jämväl möjliggöres ett enhetligt förfarande i fråga om behandlingen av körkortsansökningar över hela riket. Den regellöshet i avseende på sakliga uppgifters införskaffande, som utmärker sakkunnigas förslag, ersättes av en ordning, som visserligen icke kan i alla fall garantera, att de verkliga förhållandena beträffande en körkortsökande bliva från alla sidor belysta, men som dock, så långt det för närvarande är möjligt, lämna material för bedömandet av föreliggande ansökningar, när länsstyrelsen går att fatta beslut, om körkort skall utställas.

Vidkommande därefter frågan om återkallande av körkort får kontrollstyrelsen uttala, att vad systembolagsföreningarnas förtroendenämnd anfört i sitt yttrande å sid. 4--6 förtjänar beaktande.

I detta sammanhang anser sig kontrollstyrelsen böra fästa uppmärksamheten på önskvärdheten av att de brott, som böra verka diskvalificerande på erhållande av körkort, respektive böra föranleda återkallande av körkort, i förordningen angivas. Visserligen hava de sakkunniga å sid. 118 angivit, att det icke torde vara möjligt att utförligt uppräknat dylika brott. Även om detta är riktigt, torde det dock innebära en betydande fördel, om åtminstone så långt det är möjligt, dylika brott angå-

ves såsom exempel på när körkort ej må utställas, respektive indragas. Genom en dylik åtgärd skulle otvivelaktigt en god ledning lämnas länsstyrelserna beträffande de fall, då statsmakterna ansett, att körkort ej bör få innehavas av person, och åtskilliga överklaganden av länsstyrelsernas avslag skulle icke behöva ifrågakomma.

I behandlingen av detta ärende har byråchefen Thulin deltagit såsom föredragande.

Stockholm den 17 januari 1930.

Underdånigst:

C. E. Svensson.

I. Skantzé.

Bestyrkes:

I. Skantzé.